

แหล่งกำเนิดของคนไทย หลักฐานใหม่ทางภาษาและวัฒนธรรม

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์

บทคัดย่อ

บทความนี้เสนอคำอธิบายเรื่องถิ่นกำเนิดของคนไท-ไทย ที่แตกต่างไปจากคำอธิบายอื่น ๆ ที่มีมาก่อนหน้านี้ ผู้เขียนเสนอว่าบรรพบุรุษของคนไทย เคยอยู่ในบริเวณที่ปัจจุบันคือ เวียดนามเหนือและจีนทางตะวันตกเฉียงใต้ คนไทยเคยอยู่ที่นั่นร่วมกับคนเวียดนามและคนเผ่าอื่นๆ ภายใต้การปกครองของจีน ในช่วงปี พ.ศ.432 - พ.ศ.1481 บรรพบุรุษของคนไทยเคยนับถือศาสนาเต๋าซึ่งจีนนำไปเผยแพร่และใช้ปกครองคนในย่านนั้นด้วย

ในปัจจุบันยังคงมีร่องรอยความเชื่อของศาสนาเต๋ายู่ทั้งในภาษาและวัฒนธรรมไทย ศาสนาเต๋าเชื่อเรื่อง “ขวัญ” และประกอบพิธีกรรมต่างๆ เกี่ยวกับขวัญ และคำว่า “ขวัญ” ก็มีที่มาจากคำจีน

Abstract

This article is an attempt to offer a different perspective on the origin of the Tai. There is new evidence to prove that the Tai came from the vicinity of North Vietnam and Southwestern China. The writer argues that the Tai used to live there, practicing Taoism under Chinese rule from 111 B.C. to 938 A.D. The Tai lived in this area side by side with the Vietnamese. At present, traces of Taoism can still be found in the Thai language and “Khwan” ceremonies. The word “Khwan” was originally a Chinese word.

๑. บทนำ

บทความนี้เสนอหลักฐานทางภาษาและวัฒนธรรมเป็นข้อพิสูจน์ว่าบรรพบุรุษของคนไทยมีแหล่งกำเนิดอยู่ในบริเวณที่ปัจจุบันคือเวียดนามเหนือและตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ประเด็นหลักที่เสนอคือ บรรพบุรุษของคนไทยเคยนับถือศาสนาเต๋าหรือนับถือ “ผี” มาก่อนที่จะเปลี่ยนมารับนับถือศาสนาพุทธหลังจากที่ได้อพยพย้ายถิ่นฐานลงมาอยู่ในบริเวณที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน หลักฐานว่าบรรพบุรุษของคนไทยในสมัยโบราณเคยนับถือศาสนาเต๋ายังปรากฏอยู่ในภาษาไทยและประเพณีไทยหลายอย่าง ภาษาของคนไทยในประเทศไทยยังมีถ้อยคำที่ใช้เกี่ยวกับศาสนาเต๋າเหมือนกับถ้อยคำของคนที่พูดภาษาตระกูลไทกลุ่มอื่นๆ¹ ที่ยังนับถือศาสนาเต๋าอยู่ในปัจจุบันทั้งในประเทศจีนและเวียดนาม และเนื่องจากศาสนาเต๋ามีกำเนิดในประเทศจีนเราจึงสามารถใช้หลักฐานทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับศาสนาเต๋าอธิบายเรื่องถิ่นกำเนิดของภาษาและคนไท(ย)ได้ ดังจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

ผู้เขียนลำดับการเสนอความคิดเรื่อง “ศาสนาเต๋ากับแหล่งกำเนิดของคนไทย” ออกเป็น ๔ หัวข้อ ดังนี้

๑. “ภาษาตระกูลไท” จุดประสงค์ของการเสนอหัวข้อนี้ คือ เพื่อให้ข้อมูลในภาพกว้างว่าในปัจจุบันมีคนที่พูดภาษาตระกูลไทอยู่ในประเทศใดบ้าง เป็นที่รู้จักกันในชื่อใดบ้าง และแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างหลากหลายของภาษาในตระกูลนี้ และชี้ให้เห็นว่าในย่านเวียดนามเหนือและย่านตะวันตกเฉียงใต้ของจีนเป็นแหล่งชุมนุมของภาษาไททุกสาขา

๒. “ศาสนาเต๋า” หัวข้อนี้ให้ภาพรวมขององค์ประกอบและบทบาทของศาสนาเต๋าที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมไทในอดีต

๓. “ร่องรอยของการนับถือศาสนาเต๋าที่ยังปรากฏอยู่ในภาษาและวัฒนธรรมของคนไท-ไทย” หัวข้อนี้กล่าวถึงคำในแวดวงศาสนาเต๋าที่ยังปรากฏในภาษาไทย อาทิ ขวัญ ท้าว เลื้อเมือง หลักเมือง แรกนา

¹ ในวงการภาษาศาสตร์ภาษาไท (Tai Linguistics) คำว่า Tai/ไท ใช้เป็นชื่อภาษาและชื่อของตระกูลภาษา และใช้เรียกคนที่พูดภาษาตระกูลนี้ที่อยู่ในประเทศอื่นๆ อาทิ จีน เวียดนาม เมียนมาร์ ฯลฯ ส่วนคำว่า Thai/ไทย ใช้หมายถึง คนไทยและภาษาไทยในประเทศไทยเท่านั้น และคำว่า “ไท/Tai” อาจมีความหมายครอบคลุมถึงภาษาไทยในประเทศไทยด้วย

๔. “แหล่งกำเนิดของคนไทกับศาสนาเต๋า” หัวข้อนี้อธิบายความเชื่อมโยงระหว่างการกระจายของคนพูดภาษาตระกูลไทในปัจจุบัน กับแหล่งกำเนิดของคนไท/ไทย โดยใช้หลักฐานการนับถือศาสนาเต๋าของคนไทและคนกลุ่มอื่นๆ

๒. ภาษาตระกูลไท

นักภาษาศาสตร์ภาษาไทหลายท่าน อาทิ William J. Gedney Haudricourt และ Li Fang Kuei ได้ศึกษาเปรียบเทียบภาษาตระกูลไทที่มีพูดอยู่ในประเทศจีน เวียดนาม เมียนมาร์ ลาวและประเทศไทย และได้เสนอจัดจำแนกภาษาในตระกูลไทเหล่านี้ออกเป็นสาขาต่างๆ การจัดจำแนกซึ่งเป็นที่ยอมรับและใช้กันแพร่หลายในปัจจุบันคือ การจำแนกของ Li Fang Kuei (ค.ศ.๑๙๖๐) ซึ่งเขาเสนอไว้ในบทความ เรื่อง A Tentative Classification of Tai Languages. เขาเสนอแบ่งภาษาในตระกูลไท (Tai) ออกเป็น ๓ สาขา คือ สาขาเหนือ (Northern) สาขากลาง (Central) และสาขาตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern) เขาใช้วิวัฒนาการของเสียงและคำศัพท์เป็นเครื่องแบ่งแยกภาษาออกเป็นสาขา Yong Xian Luo (๑๙๙๘) สรุปลักษณะเด่นของแต่ละสาขาที่ Li Fang Kuei จำแนกไว้ดังนี้

๒.๑ สาขาเหนือ (Northern branch)

ปัจจุบันมีผู้ใช้ภาษากลุ่มนี้อยู่ในจีนและเวียดนามเหนือกว่า ๑๐ ล้านคน ตัวอย่างชื่อภาษาในสาขานี้ได้แก่ แสก (Saek) “ย้อย” หรือ “ไย” (Dioi) วูมิง (Wuming) เจียนเจียง (Chien-Chiang) ลิโป (Lipo) ไปอ้าย (Po-ai) เทียนโจว (Tienchow) ลิงยูน (Ling Yun) ลักษณะเด่นของภาษาในกลุ่มนี้คือ

๑. เสียงไทโบราณ (Proto-Tai) *mw พัฒนาเป็น f
๒. เสียงควบกล้ำโบราณ *nr- *dr- *thr- *xr- *tl- พัฒนาเหลือเพียงเสียง /r/ หรือ /l/ ในปัจจุบัน
๓. เสียงโบราณ *tr พัฒนาเป็น /r/ บ้าง /t/ บ้าง /pr/ บ้าง
๔. เสียงสระประสม กลายเป็นสระเดี่ยวในภาษาปัจจุบัน
๕. เสียงพยัญชนะโบราณที่ไม่มีลม (unaspirated) และมีลมลิกล (aspirated) ในปัจจุบันไม่ต่างกัน

๖. มีคำศัพท์เฉพาะกลุ่ม หมายถึง เป็นคำศัพท์ที่คนไทกลุ่มอื่น ๆ ไม่ใช่ เช่น

	ภาษา	ภาษา	ภาษา	ภาษา
คำเฉพาะกลุ่ม	Tay	Feng Shan	Wuming	Saek(แสก)
ดัก *hrung C1	run	run	run	run
น้ำ *ɲiaŋ B2	ɲiaŋ	ɲiaŋ	ɲiŋ	ɲiaŋ
“ซ้นเท้า” *kleu C1	tiaw	ceu	kyu	-
“เอว” *huat DL1	huat	huat	huat	-
“แบก” *guat DL2	huat	huat	huat	khuat
“ดำ” *von C2	fon	fon	fon	-

๒.๒ สาขากลาง (Central branch)

ปัจจุบันมีผู้ใช้ภาษากลุ่มนี้อยู่ในกวางสี ประเทศจีน และชายแดนระหว่างจีนและเวียดนามเหนือ มีผู้พูดภาษาสาขานี้ประมาณ ๓-๔ ล้านคน ตัวอย่างชื่อภาษาในกลุ่มนี้ได้แก่ ลุงโจว (Lungchöw) โท่ (Tho) นุง (Nung) ไต (Tay) ลุงมิง (Lungming) เทียนเป่า (Tienpao)

๑. เสียงโบราณ *tr- *thr- พัฒนาเป็น /th/

๒. เสียงโบราณ *pr- *ʔbl/ʔbr *vl/vr พัฒนาเป็น /phj/ /bj/ และ /pj/ ตามลำดับ

๓. เสียงโบราณ *f พัฒนาเป็น ph

๔. เสียงโบราณ *ʃ กลายเป็นเสียง k

๕. มีคำศัพท์เฉพาะกลุ่มน้อยที่สุดเพียง ๓ คำ คือ “ซ้น” “เมฆ” “มืด” และ “กำไลข้อมือ”

๒.๓ สาขาตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern branch)

ภาษาไทยสาขานี้มีจำนวนผู้ใช้ภาษามากที่สุดคือกว่า ๗๐ ล้านคน มีประเทศที่ใช้ภาษาตระกูลไทเป็นภาษาแห่งชาติและภาษาของชนกลุ่มใหญ่ ๒ ประเทศ คือ ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนลาว

๑. เสียงโบราณ *b *d *g กลายเป็น /ph/ /th/ /kh/

๒. เสียงโบราณ *br *bl กลายเป็น /ph/ | *gl/ /gr* กลายเป็น /kh/

๓. เสียงโบราณ *ʃ กลายเป็น /kh/

๔. เสียงโบราณ *hr กลายเป็น /r/

๕. เสียงโบราณ *thr *xr กลายเป็น /h/

๖. มีศัพท์เฉพาะกลุ่มมากมาย เช่น

คำ	Siamese	Lao	De Hong	White Tai	Black Tai
ดิน *?din A1	din	din	lin	din	din
“ตะกร้า” *zaa C2	saa	saa	saa	(Lne)	saa
“ผ้าถุง” *sin C1	sin	sin	sin	sin	sin
“๒๐” *zaaw A2	-	saaw	saaw	saaw	saaw
“๑๐๐๐” *ban A2	phan	phan	pan	pan	pan
“๑๐,๐๐๐” *hmun B1	munun	munun	mun	mun	mun
“๑๐๐,๐๐๐” *sen A1	seen	seen	sen	sen	sen
“ล้าน” *laan C2	laan	laan	laan	-	laan

ผู้พูดภาษาไทยสาขานี้ในประเทศไทย ลาว เวียดนาม เมียนมาร์ อินเดีย มาเลเซียและกัมพูชา ตัวอย่างชื่อภาษาในสาขานี้ได้แก่ ไทดำ ไทขาว ไทแดง ลื้อ คำตี้ พากลาว (ทั้งประเทศ) ไทย (ทั้งประเทศ)

ข้อควรสังเกตเกี่ยวกับผู้พูดภาษาตระกูลไทคือ ไม่ใช่ทุกคนที่พูดภาษาตระกูลไทเรียกตนเองว่าเป็นคนไท/ไต โดยเฉพาะในสาขา Northern ไม่มีคนกลุ่มใดเลยที่ใช้ชื่อว่า “ไท/ไต” กลุ่มคน Dioi ก็เรียกตัวเองว่าเป็นคน “โย้” กลุ่มคน Saek ก็เรียกตนเองว่า “คนแสก” เป็นต้น และแม้แต่ Nung กลุ่ม Central (มี Nung กลุ่ม Northern ด้วย) เรียก

ตนเองว่าเป็น คนนุง ไม่ใช่คนไต และในสาขา Southwestern ก็มี “ลาว” ที่ไม่เรียกตนเองว่าเป็นคนไท/ไต ดังนั้นการตั้งชื่อตระกูลภาษาว่า “ไท” (Tai) จึงเป็นการตั้งชื่อตามคนส่วนใหญ่ในสาขา Central และ Southwestern เท่านั้น

การที่คนพูดภาษาตระกูลเดียวกันเรียกชื่อตนเองต่างกันย่อมบ่งบอกถึงวิวัฒนาการที่ต่างกัน นับเป็นจุดที่น่าสนใจติดตามศึกษาค้นคว้าหาคำตอบต่อไปในแง่ของภาษาเขียนมีแต่คนพูดภาษาไทย สาขา Southwestern เท่านั้นที่มีภาษาเขียนของตนเอง อาทิ ภาษาไทยในประเทศไทย ภาษาลาว ภาษาเต๋อหัง(De Hong) ภาษาไทอาหม ไทคำตี้ ไทพาเก ไทไอตอน

๓. ศาสนาเต๋า

“เต๋า” มีสถานภาพเป็นศาสนาเหมือนกับ “พระพุทธศาสนา” และศาสนาหลักอื่นๆ ตามนิยามคำว่า “ศาสนา” ของ Jochim ๕ ประการ (Jochim 1986 : หน้า ๕) ดังนี้

1. มีศาสดาหรือผู้ก่อตั้ง
2. มีผู้รู้ ครู อาจารย์ หรือ ผู้นำของศาสนา
3. มีสถาบันรองรับ (มีวัด มีพระ/นักบวช มีผู้นับถือและปฏิบัติตามความเชื่อ “เต๋า”)
4. มีคำสอนหรือบทสวดเป็นภาษาเขียน
5. มีพิธีกรรมสำหรับโอกาสสำคัญต่าง ๆ อาทิ พิธีบวช พิธีแต่งงาน พิธีศพ

๑. เล่าจื๊อ (Lao Tzu) คือผู้ให้กำเนิดศาสนาเต๋า เขามีชีวิตอยู่ในช่วงเดียวกันกับขงจื๊อ คือประมาณ ๕๕๐-๔๗๕ ปีก่อนคริสต์ศักราช และศาสดาทั้ง ๒ ท่านนี้เคยพบกัน เล่าจื๊อเขียนเรื่อง “เต๋า” และวิธีสู่ความเป็นอมตะซึ่งกลายเป็นคำสอนของศาสนา

๒. “เต๋า” มีนักบวชเป็นผู้รู้เหมือนศาสนาอื่น ๆ นักบวชของเต๋าเรียกว่า “เต๋าซือ” ในภาษาจีน หรือ “ดาว” หรือ “ท้าว” ในภาษาของชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ นักบวชของเต๋ามีระดับอาวุโสหลายชั้น ในกลุ่มคนไทยมีเรียกว่า “เถน” บ้าง “ฝ่า” บ้าง นอกจากนี้อาจมี “คนทรง” (ช็อกง) ซึ่งทำหน้าที่ช่วย “เต๋าซือ” วัดเต๋ามีชี (เต๋ากู) และมีมรรคทายกของวัด นักบวชหรือพระเต๋าไว้ผมยาวเกล้าเป็นมวย และสวมเสื้อคลุมยาว-แขนยาว และใส่หมวกเมื่อประกอบพิธี ในการประกอบพิธีบางอย่าง “เต๋าซือ” อาจต้องใช้เวลานานถึง ๓ วัน เช่น พิธีเรียกขวัญให้กลับคืนสู่ตัวเจ้าของขวัญ พิธีแต่งงาน พิธีสวดศพ เป็นต้น นักบวชของเต๋บางนิกายสามารถแต่งงานมีครอบครัวได้

๓. เฒ่ามีวัดเรียกว่า “กวน” หรือ กวาน และมีพิธีบวชพระเฒ่าในสมัยโบราณ วัดเฒ่าเป็นสำนักสอนวิชาเกี่ยวกับการทำสมาธิ การบังคับลมปราณ การฝึกตนเพื่อความเป็นอมตะ และในด้านปกครองเดิมวัดเป็นแหล่งเก็บภาษีซึ่งอยู่ในรูปของข้าวและแรงงาน

๔. บทสวดของเฒ่าส่วนใหญ่เป็นการติดต่อกับ “ขวัญ” “เจ้า” หรือ “ผี” เช่น บทสวดเรียกขวัญ เนื้อหาของบทเรียกขวัญของคนกลุ่มต่าง ๆ ที่นับถือศาสนาเฒ่า มีโครงสร้างทางความหมายหลักเหมือนกัน ทั้งนี้เป็นเพราะทุกกลุ่มยึดคำเรียกขวัญจากจีนเป็นต้นแบบเหมือนกัน ส่วนความแตกต่างที่มีมักเป็นเรื่องในรายละเอียด ในการบรรยายบอกแหล่งสถานที่ที่ไปตามหาขวัญทั้ง ๔ ทิศ (เหนือ ใต้ ตะวันออก ตะวันตก) ดังตัวอย่าง (จาก Henri Maspero แปลโดย Kierman อ้างแล้ว : 1981 : ๒๗)

ขวัญเอย จงกลับมา เจ้าออกจากร่างไปอยู่ในทิศทั้ง ๔ ทำอะไร?
ขวัญเอย จงกลับมา เจ้าไม่อาจไปทางตะวันออก
ที่นั่นมียักษ์ใหญ่ สูงตั้งโยชน์ และมันกำลังมองหาขวัญอยู่
ที่นั่นมีดวงอาทิตย์เรียงกันถึง ๑๐ ดวง หลอมละลายโลหะ ละลายหิน
คนที่นั่นเขาทนได้ แต่ถ้าขวัญไปที่นั่นจะโดนกิน
ขวัญจงกลับมา เจ้าอยู่ที่นั่นไม่ได้
ที่นั่น มีคนลึกลับ ย่อมพินดา ใช้เนื้อมนุษย์เป็นเครื่องสังเวย
แล้วใช้กระดูกต้มทำน้ำแกง
ที่นั่นมีสรรพวิษ ูรร้าย ูรหลาม ยาวเป็นโยชน์
มือสูรร้าย ตัวหลายเศียร ฉวัดเฉวียนเวียนไปมา
มันสุขอุราเมื่อได้กินคน
โอ – ขวัญเอย จงกลับมา ทางใต้เจ้าอยู่ต่อไปไม่ได้
โอ ขวัญเอย จงกลับมา ทางตะวันตกมีอันตราย มีทรายดุดไล่ไปมา
กว้างเป็นหมื่นวา
ถ้าเจ้าถูกดูดเข้าไปในวังวนฟ้าลั่น เจ้าจะถูกหั่นเป็นชิ้น ๆ อย่าอยู่ที่นั่น
เถวนั้น
ถ้าเจ้าหนีออกมาได้ ก็จะเจอทะเลทรายอ้างว้าง
มีมดแดงใหญ่เท่าช้าง ตัวต่อดำใหญ่เท่าลูกฟัก
พืชพันธุ์ธัญญาหารไม่ขึ้นที่นั่น มีแต่หญ้า ซึ่งใช้เป็นอาหารกัน

ดินแดนที่นั่นทำให้คนแห้งผาก เขาค้นหาน้ำกัน แต่ไม่เจอ
เจ้าจะวนเวียน ซอกซอนหาที่เกาะพักและไม่พบอะไรในที่อ้างว้าง
จงกลับมา จงกลับมา ข้ากลัวว่าเจ้าจะไปตกนรกหมกไหม้
โอ ขวัญเอ๋ย จงกลับมา ดินแดนทางเหนือเจ้าก็อยู่ไม่ได้
มีแต่ภูเขาน้ำแข็ง หิมะ ปลิวว่อนเป็นพัน ๆ โยชน์
จงกลับมา จงกลับ เจ้าอยู่ที่นั่นไม่ได้
โอ ขวัญเอ๋ย จงกลับมา อย่าขึ้นไปแดนสูง
ที่นั่นมีเสือสาย และเสือด่า ฝ่าประตูทั้งเก้าอยู่ มันคอยกัดคนที่ไปจากแดนล่าง
มีคนเก้าหัว ตัดต้นไม้ที่มีเก้าพันกิ่งที่นั่น
มีหมาป่าตาลูกเดินยามไปมา
มันจับคนเหวี่ยงขึ้นฟ้าเล่น แล้วก็โยนลงไปในเหวนรก
มันรับฟังคำสั่งจากเบื้องสูง แล้วมันก็นอนหลับ
จงกลับมา จงกลับมา ถ้าเจ้ายังท่องเที่ยวไป ข้ากลัวว่าเจ้าจะตกอยู่ในอันตราย
โอ ขวัญเอ๋ย จงกลับมา อย่าลงไปแดนมืด
ที่นั่นมีเจ้าโลก ขดเก๋ารอบ มีเขาแหลมคม
กล้ำเนื้อและเล็บแข็งหนา มันไล่จับคนว่องไวนัก
มันมีสามตา และมีหัวเป็นเสือ ตัวเป็นวัว
อสูรเหล่านี้ชอบกินเนื้อคน
จงกลับมา จงกลับมา ข้ากลัวว่า เจ้าจะตกอยู่ในห้วงทุกข์ทรมาน

นักบวชเต๋ามีคัมภีร์สวดมนต์เขียนเป็นภาษาจีน เช่น บทสวดเรียกขวัญ บทสวดในพิธีแต่งงาน บทสวดในพิธีศพ พิธีเริ่มทำนา(แรกนา) นักบวชเต๋ารับบทสวดเพื่อประกอบพิธีกรรมจากคัมภีร์เหล่านี้ กล่าวกันว่า เพราะ “เต๋า” ต้องแข่งขันกับศาสนาพุทธในเมืองจีน ซึ่งมีการคัดลอกพระธรรมคำสอนเพื่อเก็บไว้ในวัดอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้รู้ของเต๋ามองว่าคำสอนของเล่าจื๊อ และ จวงจื๊อ รวมกันเป็นคัมภีร์เดียวกันเรียกว่า “เต๋าจาง” ในคริสต์ศตวรรษที่ ๕ (T.H. Barrett ในคำนำหนังสือแปล Taoism and Chinese Religion ของ Kierman 1981 : ix)

๕. พิธีกรรม พิธีกรรมที่นักบวชเต๋ารับประกอบเป็นประจำคือ พิธีเช่นผีบ้านผีเมือง พิธีเรียกขวัญ พิธีแต่งงาน พิธีศพ และพิธีรักษาความเจ็บไข้โดยไล่ผี หรือติดต่อกับผี เมื่อ

ประกอบพิธีใด ๆ ก็ตามนักบวชเฒ่าต้องใส่เสื้อพิธี ซึ่งเป็นเสื้อคลุมแขนยาว ผ่าหน้าตลอด เสื้อคลุมยาวถึงข้อเท้า และพระต้องใส่หมวกซึ่งหยักเป็น ๕ ยอดก่อนประกอบพิธี นักบวชเฒ่าต้องจัดบริเวณที่จะใช้ทำพิธีซึ่งปกติมักเป็นโถงกลางบ้าน ให้เป็นบริเวณศักดิ์สิทธิ์ โดยเขียนตัวอักษรจีนสีดำลงบนกระดาษแดง และนำไปติดไว้ที่เสาและที่ฝาผนังเหนือโต๊ะพิธี บนโต๊ะมีป้ายชื่อ และกระถางรูป นอกจากนี้ยังมีอาหาร เช่น ไก่ต้ม หมูต้ม เมื่อประกอบพิธีนักบวชเฒ่าต้องอ่านบทสวดจากคัมภีร์เฒ่าที่เรียกกันว่า “เฒ่าจาง”

ในภาพกว้างตามความเชื่อของศาสนาเฒ่า ทุกคนมีขวัญหลายขวัญอยู่ในตัว เมื่อบุคคลตายขวัญก็แยกกระจายกันไปอยู่ในที่ต่าง ๆ รายละเอียดของความเชื่อในเรื่องนี้แตกต่างกันไปตามกลุ่มคนต่าง ๆ บางกลุ่มว่ามี ๑๘ ขวัญ บ้างว่ามี ๔๐ บ้างว่ามี ๓๒ และเมื่อบุคคลตาย ขวัญบางส่วนจะอยู่ที่บ้าน บางส่วนอยู่ที่หลุมฝังศพ และบางส่วนกลับไปยังกับบรรพบุรุษ (ไม่มีนรก ไม่มีสวรรค์) ในขณะที่เมื่อบุคคลมีชีวิตอยู่ถ้าขวัญหนีออกจากร่างไป บุคคลนั้นจะไม่สบาย ในสมัยโบราณพระเฒ่าต้องทำพิธีเรียกขวัญให้กลับเข้าสู่ตัว

นอกจาก “คน” แล้ว “บ้าน” “เรือน” “เมือง” “นก” และสิ่งสำคัญอื่น ๆ ในชีวิตของคนก็มีขวัญด้วย หน้าที่หลักของนักบวชเฒ่า คือ ทำพิธีขวัญเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ในโอกาสต่าง ๆ อาทิ ทำพิธีขวัญบ้าน ขวัญนา เช่น ฝั่บ้าน ฝั่เมือง ทำขวัญข้าว และทำพิธี “แรกนา” คือเริ่มทำนาเพื่อให้ชาวบ้านลงมือ

ศาสนาเฒ่าเริ่มมีการจัดการการบริหารอย่างเป็นระบบซึ่งในคริสต์ศตวรรษที่ ๒ (Kierman 1981 : 287) ในช่วงนั้นเกิดมีนิกาย “จาง” ขึ้นในศาสนาเฒ่า นิกายนี้เกิดจากพี่น้องสกุลจาง ๓ คน ซึ่งมีอิทธิพลอยู่ใน ๘ จังหวัดทางตะวันออกของจีน นิกายนี้แบ่งเขต “การปกครอง” ใน ๘ จังหวัด เป็น ๓๖ เขต แต่ละเขตมีนักบวชตำแหน่ง “ฝ่าง” เป็นผู้ดูแล แต่ละเขตมีจำนวนคนได้ปกครองลดหลั่นกันไปตามลำดับของตำแหน่งนักบวช และในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนมี “เฒ่าซือ” เป็นผู้นำทางศาสนา ตำแหน่ง “เฒ่าซือ” นี้ เป็นตำแหน่งที่สืบทอดกันในครอบครัว คือ จากพ่อสู่ลูก ถ้าเฒ่าซือไม่มีลูกชายก็ต้องยกตำแหน่งให้พี่ชาย/น้องชายของ “เฒ่าซือ” โดยทั่วไปเฒ่าซือมักเป็นผู้ก่อตั้งหมู่บ้าน ดังนั้นตำแหน่ง “เฒ่าซือ” จึงตกทอดอยู่ในตระกูลผู้ก่อตั้งหมู่บ้านเท่านั้น และไม่มีการแต่งตั้งคนต่างถิ่นเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน และในชุมชนหรือหมู่บ้าน “เฒ่าซือ” อาจมีผู้ช่วยในด้านศาสนาอีกหลายระดับ และ “เฒ่าซือ” มีหน้าที่เก็บภาษี ซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้าว ส่งให้นักบวชเฒ่าระดับสูงกว่า คือ เทียนซือหรือเถาในภาษาไทยด้วยแต่ละเขตการปกครองไม่ว่าใหญ่หรือเล็กจะมี “ผี” หรือ “เทวดา” ประจำเขตใน

รูปของ “ผี (หมู่บ้าน)” หรือ “เสื่อบ้าน เสื่อเมือง” ส่วนตัวผู้ปกครองเองก็จะมี “ผี” ประจำตัวในรูปของ “เสา” หรือ “หลัก” ซึ่งก็คือ “เสาเมือง” หรือ “หลักเมือง” ของเมืองที่ปกครองอยู่ หลักเมืองต่างจากผีเมืองคือเป็นสิ่งที่เปลี่ยนส่วนได้ “ผีหรือเสื่อเมือง” เปลี่ยนไม่ได้

ในสมัยโบราณไม่มีคำเรียกศาสนาแต่โดยรวม และคนไทยเองก็ใช้แต่คำว่า “ไหว้ผี” “เลี้ยงผี” เท่านั้นเพื่ออธิบายกิจกรรมทางศาสนา สาเหตุสำคัญที่ทำให้คนไม่ยอมรับว่า “เต๋า” เป็นศาสนาเหมือนศาสนาอื่นๆคือ คัมภีร์ หรือ “เต๋าเตอะจิง” มีหลายสำนวนเพราะมีการปรับปรุงเพิ่มเติมโดยปราชญ์ผู้รู้หลายท่านในยุคต่อๆมา และแต่ละสำนวนก็มีผู้ยึดถือแตกต่างกันไป

๓.๑ ศาสนา “เต๋า” ในชนกลุ่มน้อย ในสมัยโบราณ

เมื่อจีนเข้าไปปกครองดินแดนที่เป็นเวียดนามในปัจจุบันโดยเฉพาะส่วนที่เป็นเวียดนามเหนือซึ่งปัจจุบันมีชายแดนติดต่อกับมณฑลยูนนาน ตั้งแต่ปี ๑๑๑ ก่อนคริสต์ศักราชจนถึงปีคริสต์ศักราช 938 (Huard and Durand, 1993) ดินแดนในย่านนี้มีคนมากมายหลายเผ่าพันธุ์จีนเรียกรวม ๆ ว่า “ไป๋เหว่ว” หรือ คนเถื่อนร้อยจำพวก ในจำนวนนี้มีกลุ่มชนที่พูด “ภาษาไท” อยู่เป็นจำนวนมาก และจนถึงปัจจุบันก็ยังมีคนพูดภาษาตระกูลไทอยู่ในย่านดังกล่าวเป็นจำนวนกว่า ๒๐ ล้านคน (นับทั้งในจีนและเวียดนาม) (Luo 1998) ในช่วงเวลาประมาณหนึ่งพันปีที่จีนปกครองอยู่ ฝ่ายจีนได้นำเอาลัทธิความคิดความเชื่อของลัทธิขงจื้อ (Confucianism) และศาสนาเต๋า (Taoism) ไปใช้ในการปกครองด้วย (Taylor 1983) ลัทธิขงจื้อไม่ได้มีการจัดองค์กรเพื่อเผยแพร่ความคิดเหมือนศาสนาทั่วไป แต่แนวความคิดของลัทธินี้ทำให้มี “การไหว้บูชาผีบรรพบุรุษ” ส่วนศาสนาเต๋าก็มีชนกลุ่มน้อยในเวียดนามและจีนเป็นความเชื่อเกี่ยวกับ “ขวัญ” “วิญญาณ” ความสัมพันธ์ของโลกแห่งวิญญาณ (ผี เทวดา) กับ “โลกมนุษย์” ศาสนาเต๋ามี “นักบวช” ซึ่งทำหน้าที่เป็นคนกลางติดต่อกับ “เทวดา” และ/หรือ “ผี” และรักษาความเจ็บไข้อันเกิดจากการ “ผิดผี” นักบวชของศาสนาเต๋าดำรงอาชีพสวดซึ่งเขียนเป็นภาษาจีนในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ (Pourret, 2002 : 50) นักบวชในศาสนาเต๋ามีชื่อเรียกว่า “ท้าว” หรือ “เต๋า” ในภาษาไทยโบราณ

ในยุคโบราณนอกจากทำหน้าที่ทางศาสนาแล้ว นักบวชเต๋ายังทำหน้าที่เป็นผู้นำหรือผู้ปกครองระดับหมู่บ้านด้วย เมื่อมีการตั้งหมู่บ้านใหม่ นักบวชเต๋าก็ในฐานะหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้เลือกตำแหน่งที่ตั้งหมู่บ้าน และเมื่อตั้งหมู่บ้านแล้ว นักบวชเต๋าก็เป็นผู้มีอำนาจในการจัดแบ่งที่ทำนาให้แก่คนในหมู่บ้าน นักบวชเต๋าก็ได้ที่ทำนากับด้วย และคนในหมู่บ้านต้องจัดแรงงานไป

ทำนาให้หัวหน้าหมู่บ้านหรือนักบวชเต๋านี้ โดยไม่ได้ค่าแรง (Dang Nghiem Van 1993) ตามบันทึกของจีน ในช่วงเวลาประมาณ ๒๐๐๐ ปีที่แล้ว เป็นช่วงที่ศาสนาเต๋ามีความแพร่หลายมากที่สุด เพราะศาสนาเต๋านับเป็นกลไกการปกครองอย่างหนึ่งที่จักรพรรดิจีนใช้ เมื่อเข้าปกครองอาณาบริเวณที่เป็นเวียดนามเหนือในช่วง ๑๑๑ ก่อนคริสตศักราช – ค.ศ. ๙๓๘ คนที่อยู่ในปกครองของจีนในช่วงดังกล่าวจึงนับถือเต๋าโดยปริยาย เพราะมี “นักบวชเต๋า” ระดับ “ดาว” หรือ “ท้าว” เป็นผู้ปกครอง และผู้ประกอบพิธีกรรมประจำทั้งในระดับหมู่บ้าน และระดับเมือง จนถึงปัจจุบันหมู่บ้านในเวียดนามเหนือยังมี “ดาว” หรือนักบวช “เต๋า” ทำหน้าที่หัวหน้าหมู่บ้านอยู่ แต่รัฐบาลเวียดนามไม่อนุญาตให้ “ดาว ~ เต๋า” หรือ “หมอ” ประกอบพิธีกรรมใด ๆ เป็นเวลานานแล้ว (ข้อมูลภาคสนามในเวียดนาม)

๓.๒ ความเชื่อเต๋าในชนกลุ่มน้อยในปัจจุบัน

ในปัจจุบันชนกลุ่มน้อยในมณฑลยูนนานอีกเป็นจำนวนมากยังนับถือศาสนาเต๋า Pourret (2002) กล่าวถึงคนเข้า คนจ้วง(คนพูดภาษาตระกูลไท) และชาวเขาอื่น ๆ อีกหลายเผ่าว่ายังนิยมเรียนภาษาจีนเพื่อบวชเป็นพระเต๋า และพระเต๋าต้องใช้คัมภีร์ที่เขียนเป็นภาษาจีน ส่วน David Holm (2003) วิเคราะห์บทสวดในพิธีสวดศพของพระเต๋าชาวจ้วงในกวางสี บทสวดดังกล่าวนี้เขียนด้วยตัวอักษรจีนที่ดัดแปลงแล้ว แต่อ่านออกเสียงเป็นภาษา(ไท)จ้วง

Dang Nghiem Van, Chu Thai Son และ Luu Hung ศึกษาชนกลุ่มน้อยในเวียดนามและเขียนหนังสือชื่อ Ethnic Minorities in Vietnam (1993) ในหนังสือนี้พวกเขา กล่าวถึงชนกลุ่มน้อย ๕๕ กลุ่ม (ไม่นับรวมคนกิง หรือคนเวียดนาม) ซึ่งเขาแบ่งเป็น ๘ กลุ่มภาษาย่อย ๆ คือ

1. กลุ่มภาษาเวียดนาม - เมือง (Viet - Muong)
2. กลุ่มภาษามอญ - เขมร (Mon - Khmer)
3. กลุ่มภาษาไต - ไท (Tay - Thai) หมายถึง คนไต ไ้ ไทดำ ไทขาว ไทแดง
4. กลุ่มภาษาม้ง - เย้า (Hmong - yao)
5. กลุ่มภาษากะได (หรือ เกอเลา) (Kadai : Co Lao)
6. กลุ่มภาษามลายู - โพลินีเซียน (Malayo - Polynesian)
7. กลุ่มภาษาฮั่น (จีน) (Han)
8. กลุ่มภาษาทิเบต - เบอร์มัน (Tibeto - Burman)

ทั้งนี้เขาจัด ๕ กลุ่มแรกไว้ด้วยกันในตระกูลภาษา Austro - Asian กลุ่มที่ ๖ อยู่ตระกูลภาษา Austronesian และกลุ่มที่ ๗, ๘ อยู่ตระกูลภาษา Tibeto - Burman

ในทั้ง ๘ กลุ่มภาษาจาก ๓ ตระกูลภาษาใหญ่นี้ มีความเชื่อแบบศาสนาเต๋าให้เห็นอยู่ทั่วไป รวมทั้งกลุ่มคนไทด้วย ลักษณะความเชื่อในศาสนาเต๋าทันทุกกลุ่มมีเหมือนกันคือ

๑.ความเชื่อเรื่องขวัญที่อยู่ในตัวคน การประกอบพิธีเรียกขวัญให้บุคคลเพื่อรักษาอาการเจ็บไข้ การติดต่อกับขวัญหรือวิญญาณของคนตาย การไหว้ผีบรรพบุรุษ การประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับขวัญและวิญญาณในช่วงสำหรับของชีวิต คือ เกิด ป่วยไข้ แต่งงาน และตาย

๒.หลายกลุ่มยังมีคนที่มีตำแหน่งนักบวชเต๋าทันที่เรียกว่า “ดาว” อยู่ แต่ทางการเวียดนามได้ห้ามมิให้ “ดาว” ประกอบพิธีกรรมนานแล้ว (ข้อมูลภาคสนาม พ.ศ. ๒๕๔๕ จากเวียดนาม) คำเรียกนักบวชเต๋านี้ออกเสียงต่าง ๆ กันไปตามกลุ่มชนต่าง ๆ “ดาว” บ้าง “ดาว” บ้าง “ปดาว” ”บ-ดาว” บ้าง (Dang Nghiem Van and other 1993)

ความเชื่อเรื่องขวัญ วิญญาณ และพิธีกรรมเรียกขวัญได้เลือนหายไปจากชีวิตประจำวันของคนไทหลายกลุ่ม บ้างก็เปลี่ยนไปนับถือศาสนาพุทธ บ้างก็เปลี่ยนไปนับถือฮินดู ขึ้นอยู่กับว่าคนไทได้โยกย้ายไปอยู่ถิ่นฐานใด คนไทที่ย้ายลงสู่สุวรรณภูมิหรือบริเวณที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบันนับถือพุทธศาสนา ส่วนกลุ่มที่ย้ายเข้าไปในอัสสัมอินเดียเมื่อประมาณ ๖๐๐ ปีที่แล้วก็เปลี่ยนไปนับถือศาสนาฮินดู ส่วนคนไทที่อพยพตามเข้าไปในอินเดียรุ่นหลังคือเมื่อประมาณ ๓๐๐ ปีที่แล้ว ได้แก่คนไทคำตี้ ไทพาเก ไทโอดอน พวกนี้ปัจจุบันนับถือศาสนาพุทธ คนไทที่อยู่ในเมียนมาร์ก็นับถือศาสนาพุทธเช่นเดียวกับคนไทยในประเทศไทย ส่วนคนไทที่คงอยู่ในจีนและเวียดนามเหนือก็ยังคงนับถือ “ผี” และเชื่อเรื่องขวัญอยู่ แต่การจัดการทางด้านศาสนาได้เปลี่ยนไป ฐานะของ “ดาว” หรือ “ท้าว” เปลี่ยนไปเพราะรัฐบาลของจีนและเวียดนามเป็นผู้จัดการเรื่องการปกครอง และรัฐบาลคอมมิวนิสต์ห้ามมิให้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ดังนั้น นักบวชเต๋าก็ไม่ได้ประกอบพิธีใหญ่ ๆ เช่น การเซ่น(ผี)เมือง อย่างเป็นทางการอีกแล้ว และ “ดาว” ก็มีได้มีสถานภาพเป็นนักบวชแต่อย่างใด

ในบรรดาชนกลุ่มน้อยที่นับถือ “เต๋า” ทั้งหมดมีคนเข้า (รวมถึง เมียน มิน จ้วง ตัง ด้วย (Pourret 2002 : 11)เท่านั้นที่ยังคงความเป็นผู้นับถือเต๋าย้อย่างเหนียวแน่น งานการศึกษาเรื่อง The Yao ของ Pourret บรรยายให้เห็นว่าคน “เข้า” ซึ่งอพยพย้ายถิ่นฐานที่อยู่ตลอดเวลาพันปีที่ผ่านมา นั้น ยังมีระบบการปกครองระดับหมู่บ้านที่มีหัวหน้าทำหน้าที่ทางศาสนาด้วย และคนเข้ายังมีประเพณีบวชพระเต๋า และคนเข้ายังมีค่านิยมที่จะให้ลูก

ชายบวชเป็นพระเต้า แม้ค่าใช้จ่ายจะสูงมากก็ตาม นอกจากนี้คนเขายังมีระบบนักบวชเต้าและการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่ซับซ้อน นักบวชเต้าของเขามีหลายระดับ และมีชื่อเรียกต่างกันไป ตำแหน่งล่างสุด คือ ฝ้า ซึ่งน่าจะเป็นคำเดียวกันกับ ฝ้า ใน “ไพร่ฝ้าหน้าใส...” ในจารึกหลักที่ ๑ (แต่ในคำอ่านปัจจุบันเรามักใช้ ฟ้า แทน “ฝ้า”)

๓.๓ ร่องรอยของศาสนาเต้าในสังคมไทย-ไท

ร่องรอยของศาสนาเต้าในกลุ่มคนไทย - ไทย ที่หันไปนับถือศาสนาอื่นแล้วมิให้เห็นในเรื่องราวเก่า ๆ ในภาษาที่ใช้เขียนตำนานและพงศาวดารต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. ร่องรอยของศาสนาเต้าในพงศาวดารไทย ในจารึกและในฮีตสิบสองคองสิบสี่

ในพงศาวดารน่าน ฉบับที่เรียกว่า พื้นเมืองน่าน ฉบับวัดพระเกิด (สร้อยดี อ่องสกุล ๒๕๓๙) มีการกล่าวถึง “ท้าว” (หรือ “ดาว”) หลายครั้ง “ท้าว” ในพงศาวดารนี้ โดยทั่วไปเป็นผู้ปกครองเมืองเล็ก ๆ เมืองที่ต้องส่งส่วยให้เมืองที่ใหญ่กว่า และในพงศาวดารนี้มีท้าวหลายองค์ที่ได้รับการสถาปนาให้เป็น “พระยา ~ พญา” ซึ่งเป็นผู้ปกครองของเมืองที่ใหญ่กว่า ในเนื้อหาของ “พื้นเมืองน่าน” มีร่องรอยของความเชื่อของศาสนาเต้าอยู่ตอนต้นเรื่อง “ราชวงศ์ภูคาสร้างเมืองปัว” ข้อความมีว่า ราชบุตรเลี้ยงของพระญาณาคา ๒ องค์ คือ ขุนนุ่น และขุนฟอง เมื่อมีอายุได้ ๑๘ และ ๑๖ พรรษา ตามลำดับ ก็คิดจะแยกไปตั้งเมืองเอง จึงปรึกษากันว่า “เรา (เรา ๒ คน) พี่น้องจักไหว้พอร่าหื้อ (ให้) ปลุกแปลงหื้อเราเป็นท้าวพระยาเดอะ” และพระญาณาคาผู้บิดาก็ทรงตอบว่า “เจ้าทั้ง (ทั้ง) ๒ จูงไปไหว้พระยาเถรแดงเดอะ” (สร้อยดี อ่องสกุล ๒๕๓๙ : ๕๒) ชื่อพระยาเถรแดงนี้ บ่งบอกสถานภาพนักบวช “เถรแดง” (เถนแดง?) เป็นนักบวชระดับสูงที่สามารถบวชหรือแต่งคนให้เป็น “ดาว” หรือ “ท้าว” ได้ ในพงศาวดารน่านเมื่อขุนนุ่นและขุนฟองไปเฝ้าพระยาเถรแดงแล้ว ทั้ง ๒ องค์ก็ได้เป็นท้าวพระยา ได้กินเมืององค์ละเมือง อีกตอนหนึ่งในพงศาวดารน่าน หน้า ๕๖ ที่กล่าวถึงการสถาปนา “ท้าว” หรือ “ดาว” ว่ามี “เครื่องท้าว” ด้วยคือ “...พระยาแต่งเครื่องท้าวหื้อแก่ขุนไสย จึงจักยกหื้อไปกินเมืองปลาต...” ข้อมูลการบวช “นักบวชเต้า” ของคนเข่าในปัจจุบันอธิบายว่า เมื่อบวชแล้วนักบวชระดับต่างๆ จะได้ “เครื่อง” ต่าง ๆ ตามลำดับชั้น มีทั้ง เสื้อคลุม โต๊ะพิธี ไม้เท้า ร่ม ฯลฯ พงศาวดารน่านตอนดังกล่าวข้างบนเป็นเรื่องเล่าย้อนหลังถึงเหตุการณ์เมื่อประมาณ ๗๐๐ ปีมาแล้ว (สร้อยดี อ่องสกุล ๒๕๓๙ : ๕๘) ในช่วงนั้นร่องรอยการนับถือเต้าในภาษาน่าจะยังเด่นชัดกว่าในปัจจุบันมาก

ในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ของพ่อขุนรามคำแหง ซึ่งมีอายุกว่า ๗๐๐ ปี ก็ยังมีร่องรอยของการพิธีกรรม และการนับถือ “ผี” ในธรรมชาติ การติดต่อกับ “ผี” เพื่อความอยู่ดีกินดีของคนในเมืองเหมือนคนนับถือเต๋า แม้คนไทยในขณะนั้นจะได้ชื่อว่ายอมรับนับถือศาสนาพุทธไปแล้ว ดังข้อความว่า

“...มีพระขพุง ผีเทพดาในเขอันนั้น เป็นใหญ่กว่าทุกผีในเมืองนี้
ขุนผู้ใดถือเมืองสุโขทัยนี้แล ไหว้ดีพลีถูก เมืองนี้เที่ยง เมืองนี้ดีผิไหว้
บ่ดี พลีบ่ถูก ผีในเขอันบ่คุ้มบ่เกรง เมืองนี้หาย...”

ในฮิตสิบสอง (วิมลพรรณ ปีตรวิชัย ๒๕๑๖) หรือจารีตสิบสองเดือนของชาวอีสานกล่าวถึงความเชื่อในศาสนาเต๋อย่างชัดเจน และเห็นได้ชัดว่ามีการต่อเติมเรื่องทางพระพุทธศาสนาลงในฮิตสิบสองชั้นภายหลังความเชื่อในศาสนาเต๋า คือ ผี และขวัญ ดังตัวอย่างงานเขียนของวิมลพรรณ ปีตรวิชัย ว่า

“ บุญเข้ากรรม ถึงเดือนเจียง (เดือนอ้าย) มานันให้ฝูงหมูเจ้า
เลี้ยงผิมต ผีหมอ ผีฟ้า ผีแดน (ผีเมืองฟ้า) และนิมนต์พระสังฆเจ้า.....”

เดือนยี่ “บุญคุณลาน กำหนดทำกันในเดือนยี่ เป็นการทำบุญ
ขวัญข้าว.....”

ข. ร่องรอยศาสนาเต๋ในพงศาวดารอาหม

ในบรรดาคนไทยที่นับถือผีหรือศาสนาเต๋ด้วยกัน คนไทยอาหมเป็นคนกลุ่มเดียวที่สามารถตั้งอาณาจักรและมีกษัตริย์ปกครองติดต่อกันเป็นเวลายาวนานที่สุดคือ ประมาณ ๖๐๐ ปี (พ.ศ. ๑๗๗๑ - ๒๓๘๒) ในดินแดนซึ่งเป็นรัฐอัสสัมของอินเดียในปัจจุบัน คนอาหมมีบันทึกซึ่งเขียนด้วยอักษรไทยอาหม กล่าวถึงการสร้างเมืองและการสืบทอดราชวงศ์อาหมตั้งแต่ต้นจนอังกฤษเข้ายึดครองในปี พ.ศ. ๒๓๓๒ (Gogoi 1972) พงศาวดารอาหม (Ahom Buranji) กล่าวถึงการประกอบพิธีกรรมแบบศาสนาเต๋หลายประการ อาทิ การทำพิธีเรียกขวัญของกษัตริย์หลายครั้ง การทำนายจากกระดูกขาไก่หลายครั้ง มีการทำพิธีพิธีกรรมฆ่าสัตว์หลายครั้ง การจดบันทึกถึงเหตุการณ์เหล่านี้ แสดงว่าพิธีดังกล่าวเป็นเรื่องมีนัยสำคัญมากทางสังคม นอกจากนี้ในระยะต้นของอาณาจักรอาหมยังมีกษัตริย์ถึง ๔ พระองค์ที่มีคำนำหน้าพระนามว่าเป็น “ท้าว” (ดาว) คือ เจ้าหลวงท้าวเลือขางฟ้า เจ้าหลวงท้าวเลือรามฟ้า เจ้าหลวงท้าวตือ(ถือ)ฟ้า และเจ้าฟ้าท้าวคำตี้ (Barua 1985 : ๔๗ - ๔๙)

สิ่งที่แสดงถึงความเป็นผู้นำบถิอลัทธิเต๋าที่เด่นชัดที่สุดของคนไทอาหมก็คือ การมีนักบวชที่สามารถประกอบพิธีบวชได้ เมื่อ “สิงดอน” ส่ง ขุนหลวงขุนหลายลงไปยังเมืองนั้น ได้ทำพิธีบวช “ลาวซรี” ให้ไป “สิง” เมืองด้วย โดยมี “ยาสิงฝ้า” เป็นผู้ทำพิธี (อันที่จริง “ยาสิงฝ้า” เป็นผู้ชาย แต่ Golap Chandra Barua ผู้ปริวรรต Ahom Buranji แปลให้เป็นผู้หญิง โดยแปลเป็นเทวดาผู้หญิง และใช้คำแทนว่า “she” เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ Barua แปลให้ “ยาสิงฝ้า” เป็นผู้หญิงก็คือ ในอาหมโบราณจึงบันทึกไว้ว่า ยาสิงฝ้า “นุ่งซิ่น” แต่ที่จริงแล้ว ในปัจจุบัน “ดาว” หรือ นักบวชเต๋าก็ยังสวม “กระโปรงดอก” และเสื้อคลุมยาวทับลงบนกางเกงที่นุ่งอยู่ตามปกติ “ยาสิงฝ้า” เป็นนักบวชเต๋าระดับสูงที่สามารถทำหน้าที่บวชได้ ย่าในที่นี้เป็นคำบอกตำแหน่งในภาษาจีน/เวียดนามไม่ใช่คำภาษาไทย) และ “ลาวซรี” เมื่อบวชแล้ว ก็เรียกว่า “ฝ้าลาวซรี” (Burua หน้า ๕) “ฝ้า” จึงเป็นชื่อตำแหน่งนักบวชเต๋าดำแหน่งหนึ่งในอาหมโบราณ (น่าจะเป็นรากคำเดียวกับ ไพโรฝ้า หน้าใส ในศิลาจารึกหลัก ๑ และรากเดียวกับตำแหน่งพระเต๋าชั้นต่ำสุดในหมู่ชาวเข้าในปัจจุบัน)

สิ่งหนึ่งที่น่าสังเกตเกี่ยวกับลัทธิเต๋าในเรื่องเล่าหรือตำนานไทโบราณต่างๆ คือ ในพิธีกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะพิธีสร้างเมืองหรือเรียกขวัญเมืองมักมีคนเผ่าต่างๆ รวมอยู่ด้วยในพงศาวดารอาหม หน้า ๑ กล่าวถึง คนเผ่าเย้า นาคา (ลากา) อาข่า คนขาง คนเมือง และคนสาาง (เผ่า Achang Luo, หน้า ๒๕๓) คนเผ่าต่างๆ นี้มีหน้าที่และบทบาทต่างๆ ในสังคมไท และเป็นที่น่าสนใจว่า ในตำนานหรือเรื่องโบราณ เมื่อกล่าวถึงสังคมโดยรวมมักใช้คำว่า “ไท” เช่น “เมืองไท” “คนไทเรา” แต่เมื่อกล่าวถึงแต่ละบุคคลมักจะใช้ชื่อเผ่าพันธุ์นำหน้า เช่น “ผู้หนึ่งติวรา” “ผู้หนึ่งกาตุมิสสา” (Barua 1985 : ๓๘) แต่ไม่มี “ผู้หนึ่งไต”

ในการทำงานเกี่ยวกับชื่อเผ่าพันธุ์ ชื่อตำแหน่งของ “นักบวชเต๋า” ก็ปรากฏเป็นชื่อในหลายแห่ง มีทั้ง ฝ้า และ ท้าว พระนามของกษัตริย์อาหมหลายพระองค์มีคำว่า “ฝ้า” เป็นส่วนหนึ่งของพระนาม เช่น “เจ้าหลวงสื่อตือฝ้า” (Barua 1985 : 47) เจ้าฟ้าเสื่อจิงฝ้า (Barua 1985 : 129) “เจ้าเสือกหลานฝ้า” (Barua 1985 : 229) นอกจากนี้ยังมี “เจ้าฟ้าท้าวคำดี” การใช้ตำแหน่ง ฝ้า ไว้ท้ายชื่อนี้ เหมือนกับวิธีเรียกชื่อของชาวเข้าในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามเนื่องจากคนอาหมหันไปรับนับถือศาสนาฮินดูแทนศาสนาเต๋า ทำให้ไม่มีการบวชพระเต๋า และทำให้ความหมายของฝ้า เปลี่ยนไป และปะปนกับคำว่า ฟ้า ซึ่งเป็นตำแหน่งทางการปกครอง

ค. ร่องรอยศาสนาเต๋าในอีตลิสสองคองเมืองบ้าน ของไทขาว ในเวียดนาม

พรเพ็ญ อ้นตระกูล แปล “อีตลิสสองคองเมืองบ้าน” จากภาษาไทยขาว เมืองมุน ในเวียดนาม ตีพิมพ์ในรวมบทความประวัติศาสตร์ ฉบับที่ ๒๒ ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ในบทความนี้ ผู้เขียนใช้คำว่า “เต๋า” เรียกชื่อตำแหน่งผู้ปกครอง และใส่อีกหลายคำไว้ในวงเล็บว่าอาจออกเสียงต่างๆ กัน? คือ -เต๋า เท๋า เต๋า ทาว ท้าว- เนื่องจากเรื่องที่แปลนี้เป็นเรื่องราวด้วยกฎหมายการปกครอง จึงไม่มีข้อมูลด้านความเชื่อหรือศาสนามากนัก “ผู้เขียน” จึงแสดงความเห็นว่า “ไม่เห็นร่องรอยของศาสนาอย่างเป็นระบบ นอกจากระบบจริยธรรม การลงโทษในเรื่องของจริยธรรมพลเรือนค่อนข้างรุนแรง...”

“อีตคองเมืองบ้าน” ของไทขาวในเวียดนามมีลักษณะที่เหมือนกับพงศาวดารของอาณาจักรอาหมในยุคต้นๆ ประการหนึ่ง คือ มี “ท้าว” หรือ “ดาว” เป็นกษัตริย์ หรือเป็นผู้นำ และในยุคนี้ผู้นำเป็นทั้งผู้นำด้าน “การปกครอง” และ “ด้านศาสนา” ด้านศาสนา “ท้าว” หรือ “เจ้า” เป็นผู้ทำพิธี “เช่นบ้าน เช่นเมือง” เป็นตัวกลางติดต่อกับ “ผี” “ขวัญ” เป็นผู้ทำพิธี “แรกนา” คือ เป็นผู้เริ่มทำนา แล้วชาวบ้านก็จะลงมือทำนาหลังจากนั้น ทางด้านการปกครอง ในยามสงครามต้องเป็นผู้นำทำสงคราม ยามสงบก็เป็นผู้ตัดสินความในบ้านในเมือง และเก็บส่วยเก็บภาษีเก็บค่าปรับจากคนในบ้านในเมือง “ท้าว” ใน “อีตคองเมืองบ้าน” ก็ทำหน้าที่เดียวกันเหมือนกันในระดับต่างกัน คือ ระดับบ้าน ระดับเมือง และระดับจุหรือโจว (เป็นการแบ่งเขตตามแบบจีน) “อีต” (อีต) จึงกล่าวถึง “เต๋ายาน” “เต๋ายาง” และ “เต๋ายู” คำว่า “จู” นี้คงจะเป็นคำเดียวกันกับ “จู” ใน “ลิสสองจุไท” ซึ่งต่อมาคนไทยออกเสียงเป็น “เจ้า” ใน “ลิสสองเจ้าไท”

ร่องรอยของศาสนาเต๋ายกกลุ่มไทต่างๆ เหล่านี้ ชี้ให้เห็นว่าศาสนาเต๋ายกได้พัฒนาไปจนมีรูปแบบเฉพาะของคนไท แตกต่างไปจาก “เต๋า” ของจีนแต่ดั้งเดิมและคำว่า “เมือง” และ “บ้าน” คงเป็นผลมาจากปกครองแบบเต๋ายกในย่านเวียดนามเหนือและจีนทางตะวันตกเฉียงใต้ เพราะมีใช้แพร่หลายอยู่ในภาษาของชนกลุ่มน้อยอื่นๆ และในภาษาเวียดนามด้วย

๓.๔ ภาพรวมของศาสนาเต๋ายกในหมู่คนพูดภาษาตระกูลไท

พงศาวดารและอีตหรือกฎหมายปกครองบ้านเมืองของคนไทกลุ่มต่างๆ แสดงให้เห็นว่าคนไทยในสมัยโบราณอยู่ในระบบบริหารหรือการปกครองของศาสนาเต๋ายกโดยมี “ท้าว ~ ดาว” “เถร ~ แถน” “จ้าว ~ ฟ้า ~ ผ้า” เป็นผู้ปกครอง คนไทเคยนับถือศาสนาเต๋ายกซึ่งแพร่หลายอยู่ดินแดนใต้การปกครองของจีน สิ่งที่น่าสนใจและศึกษาค้นคว้าให้ลึกซึ้งต่อไปอย่าง

ยิ่ง คือ เหตุผลของการสร้างอักษรไทขึ้นใช้เองในหมู่คนไทที่นับถือศาสนาเต๋า (และไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ) จุดนี้น่าสนใจเป็นพิเศษเพราะต่างไปจากกลุ่มคนเผ่าพันธุ์อื่นที่ยังนับถือศาสนาเต๋ายุ่งในปัจจุบัน เช่น คนเย้าก็ยังใช้ตัวเขียนจีนในการประกอบพิธีทางศาสนาเต๋ายุ่ง และคนเย้าที่ต้องการบวชพระก็ยังคงเรียนภาษาจีนอยู่ และหนังสือสวดมนต์ของพระเต๋อในกลุ่มชนอื่นก็ยังคงเป็นตัวภาษาจีนอยู่

นอกจากภาษาแล้ว การเรียกชื่อกลุ่มคนไทเป็นสีต่าง ๆ ก็สอดคล้องกับการใช้สีบอกทิศในศาสนาเต๋าด้วย ตำแหน่งทิศ - เหนือ ใต้ ตะวันตก ตะวันออก เป็นสิ่งสำคัญในการประกอบพิธีกรรมเต๋าทูทุกชนิด และทุกทิศมีสีประจำดังนี้ คือ ทิศเหนือสีดำ ทิศใต้สีแดง ทิศตะวันออกสีเขียว หรือน้ำเงิน และทิศตะวันตกสีขาว และจุดศูนย์กลางสี่เหลี่ยม (Jochim, 1986 : ๑๔๗) ทิศในพิธีกรรมของเต๋อในประเทศจีนจะสัมพันธ์กับที่ตั้งของเมืองซึ่งมีจักรพรรดิประทับอยู่

ในเวียดนามเหนือมีเมืองที่คนไทเรียกว่า “เมืองแดง” และ “แดง” หรือ “แดง” ก็คือชื่อตำแหน่งผู้ปกครองสูงสุดของคนไทในสมัยโบราณ นอกจากนี้ในเวียดนามเหนือยังมีคนไทที่เรียกตนเองว่าเป็น “ไทดำ” “ไทแดง” และ “ไทขาว” ชาวเขาหลายกลุ่มในย่านเดียวกัน โดยเฉพาะพวกเย้า เมียน ม้ง แม้ว ก็มีชื่อเป็น “สี” เช่น เย้าแดง ม้งขาว และม้งเขียว (Dang Ngiem Van and other 1993) เช่นเดียวกับคนไทชื่อเมือง และชื่อกลุ่มชนต่างๆ เหล่านี้เป็นร่องรอยสำคัญที่บ่งชี้ว่า ย่านนี้เคยเป็นศูนย์กลางการปกครองแบบเต๋อในสมัยโบราณ

๔. ร่องรอยของศาสนาเต๋อที่ปรากฏอยู่ในภาษาและ “วัฒนธรรม” ไทย ในประเทศไทย

เนื่องจากศาสนาเต๋อมีกำเนิดในประเทศจีนและเป็นศาสนาของคนจีน และพระเต๋อต้องใช้ภาษาจีนในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ จึงเป็นที่แน่นอนว่าภาษาจีนย่อมมีอิทธิพลต่อคนเผ่าพันธุ์อื่นๆ ที่ยอมรับนับถือศาสนาเต๋อจากจีน นอกจากนี้ในสมัยโบราณในช่วงที่จีนเข้าปกครองกลุ่มชนเผ่าพันธุ์ต่างๆ ในย่านเวียดนามเหนือและย่านจีนทางตะวันตกเฉียงใต้จาก พ.ศ.432 ถึงพ.ศ.1481พระเต๋อต้องทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองด้วย ต้องเก็บส่วย ตัดสินคดีความและดูแลคนในบ้านในเมืองในเขตความรับผิดชอบด้วย ช่องทางที่ภาษาจีนจะเข้าไปในภาษาอื่นรวมถึงภาษาไทยด้วยจึงมีทั้งด้านศาสนา และด้านการปกครองซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในยุคนั้น และเมื่อมองจากแง่มุมของการรับนับถือศาสนาเต๋อ (หรือนับถือผีหลายระดับชั้น) ก็ช่วยทำให้เราเข้าใจและอธิบายได้ว่าเหตุใดจึงมีคำจีนมาอยู่ในภาษาไทยเป็นจำนวนมากมาย ภาษาไทยปัจจุบันมีคำที่มีที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤตมาก

มายเพราะเราได้รับนับถือพุทธศาสนาซึ่งใช้ภาษานี้ แต่คำบาลีสันสกฤตที่มากับพุทธศาสนา ก็ได้กลายเป็นคำไทยไปหมดแล้วทั้งด้าน เสียง ความหมายและลักษณะไวยากรณ์ต่างๆ เช่น บาป บุญ คุณ โทษ โลก โทสะ โมหะ เมตตา กรุณา ศีล การค้นหาที่มาของคำบาลีสันสกฤตในภาษาไทยไม่ใช่เรื่องง่ายถ้าเราไม่รู้ภาษาบาลีสันสกฤต และไม่รู้จักพุทธศาสนา ในทำนองเดียวกันนี้การค้นหาคำจีนที่มีที่มาจากศาสนาและการปกครองแบบเต๋ายังยากกว่าหลายเท่า เพราะคนไทยในปัจจุบันไม่ได้นับถือและปฏิบัติตนเป็นคนในศาสนาเต๋ามากแล้ว คนส่วนใหญ่ไม่ทำพิธีเรียกขวัญของคนที่ป่วยให้กลับมา แต่ไปหาหมอสมัยใหม่แทน และเมื่อมีคนตายก็ไม่มีการทำพิธีสวดนำทางขวัญของผู้ตายให้ไปสู่ดินแดนของบรรพบุรุษอีกแล้ว และจุดที่สังคมไทยเคยเกี่ยวข้องกับศาสนาเต๋าก็เป็นอดีตที่ไกลกว่าเมื่อคนไทยได้รับพุทธศาสนามาก โกลพอที่จะไปถึงจุดเวลาที่บรรพบุรุษของคนไทโบราณยังรวมตัวกันอยู่ ยังไม่ได้แยกย้ายกันไปตามที่ต่างๆ ซึ่งมีผลทำให้คำจีนที่มีที่มาจากศาสนาเต๋ากลายเป็นคำมรดกไทโบราณไปด้วย กล่าวคือเมื่อคนไทยแยกย้ายกันไป คำจีนเหล่านี้ได้กลายเป็นคำไทที่ถูกสืบทอดต่อไปยังภาษาไทกลุ่มต่างๆ ต่อไปเหมือนกับคำมรดกไทอื่นๆ คำจีนที่มาจากศาสนาเต๋าดังจากคำในพุทธศาสนาที่เข้าสู่ภาษาไทยหลังจากที่คนไทโบราณแยกย้ายกันไปเป็นกลุ่มต่างๆแล้ว คำในพุทธศาสนาจึงไม่เป็นคำมรดกไทโบราณ คนไทกลุ่มใดได้รับพุทธศาสนาจากแหล่งใดก็จะปรากฏอิทธิพลของแหล่งนั้นอยู่ด้วย อาทิ คนไทยในประเทศไทยใช้คำที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเหมือนภาษาเขมร เช่น วัด พระ และพระไทยก็สวดมนต์เหมือนพระเขมร เพราะคนไทยรับพุทธศาสนาผ่านคนเขมร ส่วนคนไทในอินเดียใช้คำที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเหมือนคนเมียนมาร์ เช่น เรียกวัดว่า เกียง หรือ จอง และพระไทในอินเดียก็สวดมนต์เหมือนพระเมียนมาร์ เพราะคนไทที่นั่นรับพุทธศาสนาผ่านคนเมียนมาร์ ย้อนกลับมาที่ภาษาจีนมีนักภาษาศาสตร์หลายท่านที่สนใจศึกษาค้นคว้าคำไทที่มีที่มาจากภาษาจีนโดยพิจารณาจากเสียงและความหมาย อาทิ ประพิน มโนมัยวิบูลย์ และ Luo Yongxian ประพิน มโนมัยวิบูลย์เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง A Study of Sino-Thai Lexical Correspondences (ค.ศ.๑๙๗๕) วิทยานิพนธ์นี้แสดงคำศัพท์ไทยที่มีเสียงปฏิภาคและความหมายพ้องกับคำจีนอย่างน้อยถึง ๖๒๑ คำ และในจำนวนคำเหล่านี้มี ๘ คำที่เป็นคำในแวดวงศาสนาเต๋าก็กล่าวมาแล้ว ตัวอย่าง เช่น คำว่า “เถียน” (ตำแหน่งผู้ปกครองชั้นสูงสุดในระบบการปกครองเต๋าสองแบบ) พ้องกับคำจีนว่า “เทียน” (หมายถึง ฟ้า) “เจ้า” (ตำแหน่งผู้ปกครองชั้นสูงในระบบของเต๋าสองแบบ) พ้องกับคำจีนว่า “โจว” คำว่า “ขวัญ” พ้องกับคำจีนว่า “ฮั่น” คำนี้ในภาษาจีนเองเสียงพยัญชนะต้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ฯลฯ คำจีนที่มีเสียงปฏิภาคกับคำไทยและความหมายเหมือนกันเหล่านี้มีความ

สำคัญมากในด้านภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์ เพราะประการแรก คำเหล่านี้เป็นคำมรดกโบราณ (cognate) ซึ่งในทางทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงประวัติ อธิบายว่า เป็นคำที่มีใช้ในสังคมไทโบราณดั้งเดิมก่อนที่คนไทยจะแยกย้ายออกไปเป็นคนไทกลุ่มต่างๆ ซึ่งหมายความว่า คำประเภทนี้มีกระจายใช้อยู่ในภาษาไทยของคนไทกลุ่มต่าง ๆ ดังนั้นคนไทยเหล่านี้แม้ภายหลังอาจจะไม่ได้พบปะกันอีกเลยเป็นเวลานานหลายร้อยปี แต่เนื่องจากภาษาของคนเหล่านี้ตกทอดมาจากภาษาไทโบราณเดียวกัน จึงยังมีคำที่เหมือนกันได้ ด้วยเหตุว่าบรรพบุรุษของพวกเขาเคยร่วมอยู่ในสังคมเดียวกันและใช้ภาษาเดียวกัน ด้วยหลักการนี้ คำในภาษาของคนจ้วง คนไย้ คนไต คนลาว และคนไทย จึงมีคำศัพท์ที่เหมือนกันได้โดยที่คนพูดภาษาเหล่านี้อาจจะไม่เคยติดต่อพบปะกันในช่วงหลายร้อยปีที่ผ่านมา ในทำนองเดียวกับ ประพิน มโนมัยวิบูลย์ Yong Xian Luo ซึ่งเขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง The Subgroup Structure of the Tai Languages A Historical Comparative Study และตีพิมพ์เป็นหนังสือในปี ค.ศ.1998 ก็กล่าวว่า คำปฏิเสธในภาษาไทยและภาษาจีนทั้งหมด คือ ทั้งคำที่ขึ้นต้นด้วยเสียง บ (ป) ม (ไม่) ป(ไป) เป็นคำที่มีเสียงปฏิภาคกัน (sound correspondences) และเป็นคำมรดกโบราณด้วย แสดงว่าภาษาจีนและภาษาไทยต้องมีความสัมพันธ์กันมาแต่สมัยโบราณ อย่างไรก็ตามนักภาษาทั้งสองท่านนี้ไม่ได้อภิปรายแสดงความเห็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับไท ซึ่งเป็นที่มาของคำจีนในภาษาไทยจำนวนมากมาย

ในลำดับต่อไปนี้ผู้เขียนจะเสนอข้อมูลทางภาษาและวัฒนธรรมเพิ่มเติม และเสนอคำอธิบายว่าสาเหตุที่มีคำจีนในภาษาไทยเป็นจำนวนมากนั้น เนื่องมาจากในสมัยโบราณ หรือเมื่อประมาณ 2000ปีมาแล้ว บรรพบุรุษของคนไทยเคยอาศัยอยู่ในย่านซึ่งปัจจุบันคือ จีนทางตะวันตกเฉียงใต้ และเวียดนามเหนือซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกัน ดังที่ได้กล่าวถึงในเบื้องต้น ในบทความนี้ ในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นจีนได้ส่งคนมาปกครองในย่านนี้ ในขณะเดียวกันก็มีนโยบายให้ผู้นำซึ่งเป็นคนท้องถิ่นเป็นผู้ปกครองด้วยและใช้ระบบการปกครองแบบเต๋า(ดังได้กล่าวถึงในข้างต้น) การปกครองจากจีนและความเชื่อเรื่องเต๋าทำให้มีการใช้คำจีนในหมู่คนไทย ข้อมูลคำคู่ต่อไปนี้เกิดจากการประสมคำไทยกับคำจีนซึ่งมีความหมายเหมือนกันเข้าด้วยกัน ในแง่หนึ่งดูเหมือนจะเป็นการใช้คำไทยแปลความหมายคำจีนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคำ ซึ่งลักษณะการประสมนี้จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีการใช้คำจีนไปใช้ในสังคมไทยอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอเป็นเวลานาน

ที่ดิน	“ที่” เป็นคำจีนมาจากคำว่า “ti” ส่วน “ดิน” เป็นคำไทย
ลายสือ	“สือ” เป็นคำจีนมาจากคำว่า “shu” ส่วน “ลาย” เป็นคำไทย
ลู่ทาง	“ลู่” เป็นคำจีนมาจากคำว่า “lu” ส่วน “ทาง” เป็นคำไทย
นางสาว	“นาง” เป็นคำจีนมาจาก คำว่า “niang” ส่วน “สาว” เป็นคำไทย
ท้าวพญา	“ท้าว” เป็นคำจีนมาจาก คำว่า “dao” ส่วน พญา เป็นคำไทย
กล่าวหา	“กล่าว” เป็นคำจีน มาจากคำว่า “kao” ส่วน “หา” เป็นคำไทย
กว้างใหญ่	“กว้าง” เป็นคำจีนมาจากคำว่า “kwang” ส่วน “ใหญ่” เป็นคำไทย
ผีเสื้อ	“เสื้อ” เป็นคำจีนมาจากคำว่า “she” ส่วน “ผี” เป็นคำไทย (หลักเมือง เสื้อเมือง)

ตัวอย่างคำข้างบนนี้เป็นคำที่ใช้ในแวดวงของการปกครองสมัยโบราณ และทุกคำในภาษาไทยมีคำใช้เองอยู่แล้ว ส่วนคำในแวดวงความเชื่อเรื่องขวัญ ภาษาไทยไม่มีคำที่ใช้เองก่อน จึงนำคำจีนมาใช้โดยไม่มีคำไทยแปล เช่น ขวัญ มิ่ง มิ่งขวัญ

๕. แหล่งกำเนิดของคนไทกับศาสนาเต๋า

ข้อมูลด้านถิ่นที่อยู่ของคนไทกลุ่มต่างๆ และการนับถือศาสนาเต๋าชองชนกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในอาณาบริเวณเดียวกับคนไททำให้เราสามารถสนับสนุนสมมุติฐานที่ว่า คนไทโบราณ (Proto-Tai) มีถิ่นที่อยู่ในอาณาบริเวณที่ปัจจุบัน คือ เวียดนามเหนือ และจีนทางตะวันตกเฉียงใต้ โดยมีคำอธิบายในรายละเอียดดังนี้

ในย่านดังกล่าวนี้ ในปัจจุบันยังมีคนที่เรียกชื่อตนเองว่าเป็นคน “ไต” “ไย” “ไตดำ” “ไตขาว” และ “ไตแดง” เป็นจำนวนหลายล้านคน นอกจากนี้ในย่านนี้ยังมีคนพูดภาษาไทยสาขาต่างๆ ครบทั้ง ๓ สาขา

- สาขาเหนือ เช่น ไย (Gloi) นุง (เหนือ)
- สาขากลาง เช่น ไต (Tay) จ้วงใต้ ไท้ นุง
- สาขาตะวันตกเฉียงใต้ เช่น ไทดำ ไทแดง ไทขาว

โดยทั่วไปแล้วคนที่พูดภาษาไทยสาขาต่างๆ มักแยกกันอยู่ เช่น ในประเทศไทย ๙๙ % เป็นคนพูดภาษาไทย (ย) สาขาตะวันตกเฉียงใต้ และมีภาษาแสก (สาขาเหนือ) อยู่ทีนครพนมเป็นจำนวนเล็กน้อย ในประเทศลาวก็เช่นเดียวกัน ในแง่ของภาษาศาสตร์ ความหลากหลายของภาษาในตระกูลเดียวในย่านเดียวกันเป็นตัวชี้ว่า ย่านดังกล่าวเป็นที่อยู่เก่าแก่ของภาษาตระกูล

นั้นๆ การตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ใดที่หนึ่งนานๆ ทำให้กลุ่มพัฒนาลักษณะเฉพาะตัวขึ้น ดังเกาะอังกฤษมีภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันมากจากเหนือจดใต้ ส่วนภาษาอังกฤษในอเมริกาและออสเตรเลียซึ่งอพยพไปจากเกาะอังกฤษเมื่อประมาณ ๒๐๐ กว่าปีที่แล้ว ยังไม่มีความแตกต่างกันมากเท่ากับภาษาอังกฤษบนเกาะอังกฤษ ในประเทศไทยซึ่งคนไทยได้ปักหลักตั้งถิ่นฐานมานานกว่า ๗๐๐ ปี ภาษาตามถิ่นต่างๆ (เหนือ ใต้ อีสาน) ได้พัฒนาลักษณะเฉพาะถิ่นขึ้นมาแล้ว แต่ก็ยังไม่มากเท่ากับ ความแตกต่างของภาษาไทย ๓ สาขา ในย่านตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ซึ่งคนที่พูดภาษาเหล่านี้ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่มานานกว่า ๒๐๐๐ ปีแล้ว

นอกจากนี้บรรพบุรุษของคนไทยในประเทศไทยน่าจะอยู่ในย่านตะวันตกเฉียงใต้ของจีน และ/หรือทางเหนือของเวียดนามมาก่อนที่จะอพยพมาในย่านที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน เพราะคำศัพท์ในแวดวงศาสนาและการปกครองแบบเต๋าที่มีที่มาจากภาษาจีนในภาษาไทยในประเทศไทยนั้นเหมือนกับคำในภาษาของคนไทในย่านเวียดนามเหนือ ซึ่งยังคงนับถือ “ผี” หรือศาสนา เต้าอยู่ เช่น “ขวัญ” “มิ่ง” “เลื้อ”(บ้าน) (หมายถึงผีบ้าน) “ไหว้” (จีน pai) ไทถิ่นอื่นๆ (ยังใช้ “ปาย” pai) “ท้าว~เต้า” คำนับเลขทั้งหลาย เช่น 3 4 5 ...หมื่น แสน ซึ่งเป็นคำที่ผู้ปกครองต้องใช้ในการเก็บส่วยทำบัญชีรายชื่อลูกบ้านในย่านชายแดนจีนกับเวียดนาม นอกจากนี้ภาษาไทยกับภาษาเวียดนาม ซึ่งเป็นภาษาต่างตระกูลกันก็มีคำที่ตกทอดมาจากภาษาโบราณเหมือนกันเป็นจำนวนมากมายหลายร้อยคำ นี่นับเป็นหลักฐานสำคัญอีกประการหนึ่งที่แสดงว่าในสมัยโบราณบรรพบุรุษของคนไทและคนเวียดนามเคยมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมาก ตัวอย่างคำที่ภาษาไทยและภาษาเวียดนามมีเหมือนกัน เช่น ข้าว (หฺมู่)บ้าน หอกแหลน แผ ดาว(ท้าว) หลัว (ฟิน) งา (ซ้าง) ผ่า แหก (วิไลวรรณ ชนิษฐานันท์ ๒๕๔๕) และที่น่าสนใจศึกษาค้นคว้าให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น คือคำว่าพ่อ (เวียดนามออกเป็นเสียงโมชะ โบ) นอกจากใช้เรียกพ่อแล้วในสมัยโบราณเวียดนามก็ใช้เรียกเจ้าผู้ปกครอง ในทำนองเดียวกับที่เราเรียก พ่อขุนรามคำแหงด้วย และเวียดนามก็มีราชวงศ์ เล – ลี ใกล้เคียงกับ พระเจ้าลิไท และ พระเจ้าโล่สื่อไทในสมัยสุโขทัยด้วย และท้ายสุดในปัจจุบันคนเวียดนามก็ยังนับถือศาสนาเต้าอยู่

หลักฐานต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ชี้ว่าบรรพบุรุษของคนไทยในประเทศไทยเคยอยู่ในดินแดนที่นับถือศาสนาเต้าย่านเวียดนามเหนือ และจีนทางตะวันตกเฉียงใต้มาก่อน ซึ่งในปัจจุบันคนในย่านดังกล่าวนี้ก็ยังนับถือศาสนาเต้าอยู่ และบรรพบุรุษของคนไทยเมื่ออพยพลงมาในดินแดนปัจจุบัน ก็ได้มารับนับถือศาสนาพุทธผ่านคนเขมร ศัพท์ในแวดวงศาสนาพุทธนับเป็นศัพท์ใหม่ ไม่ใช่ศัพท์มรดก (cognate) จากภาษาไทโบราณ ดังนั้นคนไทยกลุ่ม

อื่น ๆ แม้จะหันไปรับนับถือศาสนาพุทธในภายหลัง เช่นเดียวกันกับคนไทยในประเทศไทย แต่ศัพท์ในแวดวง ศาสนาพุทธก็จะไม่เหมือนกัน และจะต่างกันไปตามแหล่งที่ได้รับศาสนา พุทธมา ดังศัพท์ในแวดวงศาสนาพุทธของคนไทยเหมือนของชาวเขมร แต่ศัพท์ในแวดวง ศาสนาพุทธของคนไทในอินเดียเหมือนกับของชาวเมียนมาร์

๖. สรุป มีหลักฐานสำคัญ ๖ ประการที่ทำให้เราสรุปได้ว่าแหล่งกำเนิดของคนพูด ภาษาตระกูลไท อยู่ในย่านที่เป็นเวียดนามเหนือ และจีนย่านตะวันตกเฉียงใต้ในปัจจุบัน

๑. ในปัจจุบันยังมีคนพูดภาษาตระกูลไทครบทั้ง 3 สาขาอยู่ที่เวียดนามเหนือ และจีนทางตะวันตกเฉียงใต้เป็นจำนวนมากกว่า ๒๐ ล้านคน

๒. มีคนไทใช้ “สี” แบ่งกลุ่มคนในทำนองเดียวกันและสีเดียวกันกับที่ศาสนา เต๋าใช้สีบอกทิศในการตั้งแท่นทำพิธี อาทิ ไทดำ ไทแดง ไทขาว ฯลฯ

๓. มีคนชาติพันธุ์อื่นอีกหลายกลุ่มที่ใช้สีแบ่งกลุ่มในทำนองเดียวกันนี้ (เช่น ม้งขาว เย้าแดง) และคนเหล่านี้ก็ยังคงอยู่ในเวียดนามเหนือและจีนทางตะวันตกเฉียงใต้

๔. คนไทกลุ่มต่าง ๆ ในเวียดนามเหนือยังคงนับถือผีหรือนับถือศาสนาเต๋า อยู่ในปัจจุบัน

๕. คำที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและการปกครองแบบเต๋าที่มีที่มาจากภาษาจีน ที่ยังเหลือในภาษาไทย เหมือนกับคำที่ยังใช้อยู่ในภาษาไทยในเวียดนามและในจีนทางตะวันตกเฉียงใต้ นับเป็นคำมรดกโบราณได้และคำเหล่านี้มีเสียงปฏิกิริยาและความหมายเหมือนกันกับคำในภาษาจีน เช่น คำว่า ท้าว (จากจีน dao) เลื้อ (จากจีน she ในคำว่า เลื้อบ้าน เลื้อ เมือง) ขวัญ (จากจีน g ปัจจุบันเป็น hun) มิ่ง (จากจีน ming) ไหว้ (จากจีน pai)

๖. ภาษาไทยมีคำเหมือนกับคำในภาษาเวียดนามเป็นจำนวนมากแม้จะเป็น ภาษาต่างตระกูลกัน และคำเหล่านี้ล้วนเป็นคำมรดกโบราณ (cognate) แสดงว่าบรรพบุรุษ ของคนไทยกับคนเวียดนามเคยร่วมอยู่ในสังคมเดียวกันในสมัยโบราณ

เอกสารอ้างอิง

- พรเพ็ญ อันตระกูล. (แปล) ๒๕๔๓. “ฮิดคองเมืองบ้าน” ในรวมบทความประวัติศาสตร์ (Journal of the Historical Society) ฉบับที่ ๒๒
- วิมลพรรณ ปิตธวัชชัย. ๒๕๑๖ ฮิดสิบสอง. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาชน.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. ๒๕๔๕. “คนไทในเวียดนามเหนือ” ในวารสารภาษาและภาษาศาสตร์ ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑
- สร้อยดี อ่องสกุล. ๒๕๓๙. พื้นเมืองน่านฉบับวัดพระเกิด. (ปริวรรต). กรุงเทพฯ. บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน).
- Achliesinger, Joachim. 1998. *Hill Tribes of Vietnam*. Volume 2. Bangkok: White Lotus Press.
- Barua, Rai Sahip Golap Chandra. 1985. *Ahom Buranji*. Guwahati: Spectrum Publications.
- Dang Ngiem Van, Chu Thai Son, Luu Hung. 1993. *Ethnic Minorities in Vietnam*. Hanoi: The Gioi Publishers.
- Doling, Tim. 1993. *Mountains and Ethnic Minorities. North West Vietnam*. Hanoi: The Gioi Publishers.
- Gedney, W.J. 2003. “William J. Gedney’s *The Yai Language*.” In *Michigan Papers on South and Southeast Asia*. No. 38. Center for South and South East Asia. Edited by Thomas John Hudak. The University of Michigan. ๑๙๙๑.
- Holm, David. “Killing a Buffalo for the Ancestors.” Northern Illinois University Monograph Series on Southeast Asia Number 5.
- Huard, Pierre and Durand Maurice. 1998. *Vietnam Civilization and Culture*. Third Edition. Hanoi: Ecole Francaise D’extreme Orient.
- Jochim, Christian. 1986. *Chinese Religions*. Prentice – Hall. Inc. New Jersey.

- Li, Fang Kuei. 1960. "A tentative classification of Tai dialects". In *Culture in History*, Essays in Honour of Paul Rodin, pp. 951 - 959. Edited by Stanley Diamond. New York: Columbia University Press. 1960. *A Handbook of Comparative Tai*. Hawaii: The University Press of Hawaii.
- Luo, Yong Xian. 1997. *The Subgroup Structure of the Tai Languages. A Historical Comparative Study*. Journal of Chinese Linguistics, Monograph series number 12. (งานชิ้นเดียวกันนี้เป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก มหาวิทยาลัย Australian National University. 1996)
- Kierman Jr. (Trans.) 1981. "Taoism and Chinese Religion." 18 Maspero, Henri. (Author). University of Massachusetts Press.
- Manomaivibool, Prapin. A Study of Sino-Thai Lexical Correspondences. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก University of Washington. ค.ศ. 1975
- Mathews, R.H. 1960. *Mathews' Chinese - English Dictionary*.
- Pourret, Jess G. 2002. *The Yao*. Bangkok. River Books. Massachusetts. Harvard University Press.
- Taylor, Keith Weller. 1983. *The Birth of Vietnam*. Berkley. Los Angeles. London: University of Caloformia Press.
- Tu Dien Viet-Anh. 1998. *Vietnamese- English Dictionary*. Ho Chi Minh: Nha Xuat Ban TP.